

R O M A N I A
CURTEA DE APEL BUCUREȘTI
SECȚIA A IV-A CIVILĂ
ÎNCHEIERE

Ședința publică din data de 21.03.2018

Curtea constituită din:

PREȘEDINTE:

JUDECĂTOR:

JUDECĂTOR:

GREFIER:

Pe rol, se află soluționarea cererii de recurs formulată de recurenta-reclamantă împotriva sentinței civile nr. 2782/14.09.2017 pronunțată în dosarul nr. 41380/299/2016 de Tribunalul București - Secția a III-a civilă, în contradictoriu cu intimata-pârâtă, în cauză având ca obiect pretenții.

La apelul nominal făcut în ședința publică nu au răspuns părțile.

Procedura de citare a părților este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de ședință, după care;

În cauză s-a solicitat judecarea cauzei în lipsă.

Curtea invocă din oficiu excepția inadmisibilității recursului în considerarea faptului că este vorba despre o pricină evaluabilă în bani, aflată în competența judecătorei, conform art. 94 lit.k Cod procedură civilă și nesupusă recursului în raport de dispozițiile art. XVIII alin.2 din Legea nr. 2/2013 în forma în vigoare la data introducerii acțiunii, urmând a delibera asupra necesității sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri/2017 a Curții Constituționale a României este aplicabilă doar hotărârilor pronunțate în cauzele care au investit instanțele ulterior acestei decizii de neconstituționalitate, sau și hotărârilor pronunțate în cauzele care au investit instanțele anterior deciziei, dar care sunt pronunțate ulterior publicării acesteia în Monitorul Oficial.

CURTEA

Deliberând,

I. constată admisibilitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție, în conformitate cu prevederile art. 519 Cod procedură civilă, cu dezlegarea următoarei chestiuni de drept:

„Dispozițiile art. 147 alin. 4 din Constituție și ale art. 27 NCPC se interpretează în sensul că hotărârile pronunțate în apel ulterior publicării în M.Of. nr. 582/20.07.2017 a Deciziei Curții Constituționale nr. 369/30.05.2017, dar în cauze a căror valoare nu depășește suma de 1.000.000 lei și care au fost înregistrate pe rolul instanțelor anterior datei publicării deciziei menționate sunt definitive, potrivit art. XVIII alin.2 din Legea nr. 2/2013 ori, dimpotrivă, sunt supuse recursului?”

având în vedere următoarele considerente:

Potrivit art. 519 NCPC, „dacă, în cursul judecății, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective, este nouă și asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea

solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să se dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată.”

Condițiile prevăzute de acest text de lege în mod cumulativ sunt îndeplinite, după cum urmează:

1. de lămurirea modului de interpretare/aplicare a dispozițiilor art. 147 alin. 4 din Constituție și ale art. 27 din Noul Cod de Procedură Civilă depinde soluționarea pe fond a cauzei, întrucât:

Din expunerea succintă a procesului (*infra*, pct. II) rezultă că în litigiul de față, având ca obiect pretenții bănești sub valoarea de 1.000.000 lei, decizia din apel ce face obiectul recursului aflat în curs de soluționare a fost pronunțată la data de 14.09.2017, ulterior publicării în Monitorul Oficial a Deciziei Curții Constituționale nr. 369/30.05.2017 prin care s-a statuat că „sintagma „precum și în alte cereri evaluabile în bani în valoare de până la 1.000.000 lei inclusiv” cuprinsă în art.XVIII alin.(2) din Legea nr.2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă este neconstituțională”, cu consecința admisibilității căii de atac a recursului în astfel de procese.

Așa fiind, de maniera de interpretare a dispozițiilor constituționale și legale care fac obiectul sesizării depinde soluționarea excepției de inadmisibilitate a recursului invocată în cauza pendinte, în condițiile în care decizia recurată a fost pronunțată ulterior deciziei instanței constituționale, însă cererea de chemare în judecată a investit instanțele anterior acesteia, ceea ce ridică probleme de aplicare în timp a dispozițiilor noi referitoare la sfera hotărârilor supuse unei căi de atac.

S-a statuat că „admisibilitatea procedurii hotărârii prealabile, indiferent dacă privește o normă de drept material sau o normă de drept procedural, este condiționată de împrejurarea ca interpretarea pe care o va da instanța supremă să producă consecințe juridice de natură să determine soluționarea pe fond a cauzei” (ICCJ, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, dec. nr. 1 din 18 noiembrie 2013). În altă cauză s-a reținut că justa interpretare și aplicare a dispozițiilor referitoare la prescripția extinctivă (instituție de drept material, de altfel), influențând accesul la cercetarea în fond a raportului juridic litigios, poate constitui obiectul unei hotărâri prealabile, chiar dacă excepția prescripției extinctive se invocă prin intermediul unei excepții procesuale (ICCJ, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, dec. nr. 7 din 27 aprilie 2015).

Rezultă că, potrivit concepției juste a instanței supreme, pot face obiectul sesizării potrivit art. 519 NCPC nu doar problemele de drept material, care privesc fondul raportului juridic dedus judecării, ci și problemele de drept procesual care sunt apte să influențeze, în funcție de maniera lor de rezolvare, dezlegarea pe fond a cauzei, în etapa procesuală în care se află.

De modul în care se stabilește aplicarea în timp a modificărilor intervenite în regimul căilor de atac depinde dezlegarea recursului aflat pe rol: dacă Înalta Curte va interpreta dispozițiile art. 147 alin. 4 din Constituție și ale art. 27 din Noul Cod de Procedură Civilă, în sensul că statuările definitive și obligatorii pentru viitor ale deciziilor Curții Constituționale în materia sferei de cuprindere a căilor de atac privesc doar cauzele ce investesc instanțele ulterior publicării deciziei instanței constituționale, soluția ce se poate da excepției de inadmisibilitate a recursului în speța pendinte va fi diferită de cea atrasă de o interpretare a textelor în sensul că decizia instanței de contencios constituțional se aplică și litigiilor în curs.

Trebuie menționat că obiectul litigiului este reprezentat de pretenții mai mici de 1.000.000 lei în materie *civilă*, litigiul decurgând dintr-o convenție civilă (tranzacție) iar nu din fostele raporturi de muncă dintre părți.

Dispozițiile legale relevante sunt enunțate *infra*, pct. IV 1., conform modelului de încheiere recomandat de Înalta Curte de Casație și Justiție (a se vedea <http://www.scj.ro/1274/Ghiduri-si-formulare-pentru-formularea-unei-sesizari-prealabile>).

2. problema de drept enunțată este *nouă*, deoarece s-a constatat că asupra acestei probleme punctuale Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat (cu titlu principal) printr-o altă hotărâre dată publicității, astfel cum rezultă din consultarea evidențelor și a motorului de căutare a jurisprudenței de pe site-ul www.scj.ro, site-ul oficial al instanței supreme, dar și din consultarea buletinelor de jurisprudență relevante.

Astfel, chestiunea de drept care formează obiectul prezentei sesizări nu se circumscrie doar interpretării dreptului comun în materia legii aplicabile hotărârii din perspectiva căilor de atac, motivelor și termenelor (art. 27 din Noul Cod de Procedură Civilă), ci de posibilitatea unui conflict punctual de aplicare generat de modul de interpretare a dispozițiilor art. 147 alin. 4 din Constituție cu privire la semnificația sintagmei „pentru viitor”.

În ce privește condiția noutății, în general, Curtea constată că, deși a existat o hotărâre Înaltei Curți de Casație și Justiție care a atins, incidental, în cadrul considerentelor, chestiunea în discuție (Decizia nr. 3 din data de 22 ianuarie 2018 pronunțată de Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, par. 41 – 43), totuși aceste considerente au fost cuprinse într-o hotărâre de respingere ca inadmisibilă a sesizării instanței supreme în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, iar sesizarea instanței supreme viza o problemă de drept diferită de cea în discuție acum, ceea ce ridică problema caracterului general și a obligativității considerentelor cu pricina, jurisprudența și doctrina fiind neunitare în modul în care le recunosc sau nu aplicabilitate generală și obligatorie.

În acest moment, există riscul unei practici viitoare neunitare în privința admisibilității unor astfel de recursuri (prefigurată de modul diferit de indicare în hotărârile pronunțate în apel a căilor de atac incidente, în pricini de natura celei de față, la nivelul secțiilor și completurilor instanței de sesizare) a căror declarare a fost stimulată de decizia Curții Constituționale și a căror judecată este iminentă, cu atât mai mult cu cât doctrina a exprimat deja două puncte de vedere opuse.

Pe de-o parte, s-a exprimat părerea că deciziile Curții Constituționale produc efecte inclusiv în litigiile în curs, prevederile art. 25 – 27 NCPC nefiind aplicabile decât unei modificări legislative, iar nu deciziilor Curții Constituționale – în acest sens, a se vedea, e.g., G.Boroi, M. Stancu, *Drept procesual civil*, ed. a IV-a, Ed. Hamangiu, 2017, pp. 719-720; M. D. Gavriș, *Reflecții pe marginea unor considerente sau ICCJ vs. CCR*, www.juridice.ro (8.03.2018).

Pe de altă parte, s-a învederat atât că efectele deciziilor de neconstituționalitate sunt similare abrogării, neputând fi mai energice decât efectele abrogării, cât și că instanțele judecătorești sunt suverane să determine modul în care deciziile Curții Constituționale prin care se declară neconstituțional un text cu putere de lege se aplică în cazul litigiilor aflate în curs, realizând astfel o analiză proprie și directă a semnificației art. 147 alin.4 din Constituție – a se vedea V.M. Ciobanu, T.C. Briciu, *Analiza OUG nr. 1/2016 în lumina Deciziei Curții Constituționale nr. 895/2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a art. 666 NCPC*, www.juridice.ro (19.02.2016). Totodată, s-a apreciat că, de vreme ce atât abrogarea, cât și declararea neconstituționalității produc efecte numai pentru viitor, aplicarea în timp a deciziei Curții Constituționale nu poate fi desprinsă de regimul general conturat de art. 25 – 27 NCPC, cu consecința aplicării deciziei numai proceselor începute în viitor – T.C. Briciu, C.C. Dinu,

M.Stancu, L.Zidaru, *Analiza deciziei Curții Constituționale nr. 369/2017...*, www.juridice.ro (24.07.2017), cu opinia, în sens contrar celei citate, a doamnei M. Stancu.

Consistența opiniilor doctrinare divergente, relevanța argumentelor învederate în ambele opinii lasă să se întrevadă iminența unei consistente practici neunitare, cu consecințe păgubitoare pentru justițiabili și pentru cerința aplicării unitare, egale și predictibile a legii, argumentele expuse pe larg în doctrina citată fiind împărțite, într-un sens sau altul, și de practicienii dreptului, motiv pentru care mecanismul pronunțării unei hotărâri prealabile este util și necesar pentru dezlegarea chestiunii de drept enunțate. Din aceste opinii divergente rezultă și că chestiunea de drept este una concretă, serioasă și suficient de dificilă, neavând o dezlegare evidentă, univocă.

3. problema de drept nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare și nici unei alte sesizări pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile, conform evidențelor Înaltei Curți de Casație și Justiție, consultate astăzi, 21.03.2018.

II. expunerea succintă a procesului:

Prin cererea de chemare în judecată înregistrată pe rolul Judecătoria Sectorului 1 București la data de 13.10.2016, reclamanta : solicitat obligarea pârâtei ' la plata sumei de 2253 lei reprezentând plată nedatorată, sumă actualizată și indexată cu indicele de inflație la data plății efective, precum și la plata cheltuielilor de judecată reprezentând taxe de timbru.

În motivare, reclamanta a arătat că pârâta i-a fost angajată, iar prin sentința civilă nr. 8884/15.10.2013 Tribunalul București a fost obligată la plata către aceasta, pentru perioada octombrie 2009 – 31.12.2010, a diferențelor de drepturi salariale calculate în raport de salariul de bază minim brut în cuantum de 700 lei, conform art. 41 din CCM unic la Nivel de Ramură Transporturi pe anii 2008-2010 și drepturile salariale efectiv plătite pe perioada octombrie 2009 – 31.12.2010, în funcție de perioada efectiv lucrată de fiecare reclamant, sume ce urmau a fi actualizate cu rata inflației de la data scadenței fiecărei sume până la data introducerii cererii de chemare în judecată – 26.10.2012 și la plata dobânzii legale de la data introducerii cererii de chemare în judecată – 26.10.2012 până la data plății efective.

Reclamanta a arătat că, în vederea executării de bună voie a acestei sentințe civile, a procedat la achitarea drepturilor salariale convenite, conform convenției de eșalonare încheiată în data de 02.04.2014, convenție care a fost încheiată pe o perioadă de 3 ani, având în vedere calitatea de salariat a pârâtei, însă drepturile bănești convenite în cuantum de 5938 lei au fost acordate în cursul anului 2014, dat fiind faptul că, în luna august 2014, pârâtei i-au încetat raporturile de muncă cu societatea reclamantă.

A susținut reclamanta că, urmare a verificărilor efectuate la de către echipa de Control Financiar de Gestiune, echipa de control a considerat că au fost calculate eronat drepturile convenite conform prevederilor sentințelor judecătorești referitoare la actualizarea cu rata inflației a diferențelor dintre drepturile salariale acordate și drepturile salariale recalculate în funcție de salariul minim brut de 700 lei prevăzut de CCM Unic la Nivel de Ramură Transporturi pe anii 2008-2010, în sensul că indicele de inflație nu a fost aplicat la suma rezultată ca diferență între drepturile salariale recalculate convenite pentru fiecare lună și drepturile salariale efectiv plătite în lunile respective, și a dispus recalcularea drepturilor și efectuarea demersurilor legale în vederea recuperării sumelor acordate necuvenit.

Față de aceste aspecte, reclamanta a susținut că a înregistrat un prejudiciu, suma de 2253 lei fiind încasată necuvenit de către pârâtă.

Rezultă prin urmare că izvorul raportului juridic obligațional dedus judecății de către reclamantă și asupra căruia instanța are a statua (art. 9 NCPC) este reprezentat de o pretinsă

plată nedatorată, făcută în executarea unei tranzacții încheiate anterior între părți. În aprecierea Curții, cererea dedusă judecătii nu poate calificată ca fiind una de dreptul muncii, ea nefiind, de altfel, judecată de jurisdicția competentă pentru soluționarea acestor litigii, ci este o cerere de drept comun (respectiv de drept civil), căreia îi sunt aplicabile dispozițiile Codului civil cu privire la plata nedatorată. Așa fiind, nu sunt incidente prevederile art. 214 din Legea nr. 62/2011 a dialogului social, cu modificările ulterioare, potrivit cărora în conflictele individuale de muncă hotărârile (primei) instanțe de fond sunt supuse numai apelului, ceea ce, în conjuncție cu art. XVIII alin.2 din Legea nr. 2/2013, respectiv cu art. 483 alin.2 NCPC, determină inadmisibilitatea recursului, *ratione materiae*, în cazul conflictelor de muncă, în general (soluție care nu este atinsă de decizia nr. 369/2017 a Curții Constituționale).

Prin sentința civilă nr. 682/19.01.2017 pronunțată de Judecătoria Sector 1 București s-a respins cererea ca neîntemeiată.

Prima instanță a reținut că reclamanta a executat de bunăvoie obligația de plată stabilită în sarcina sa prin titlul executoriu –hotărâre judecătorească, în quantumul și în modalitatea convenită de ambele părți prin convenția de eșalonare din data de 02.04.2014, situația de fapt invocată fiind corectă.

Instanța a constatat, însă, că nu se află în prezența unei plăți nedatorate, cererea reclamantei de restituire a prestației efectuate fiind neîntemeiată.

Astfel, pentru a fi în prezența plății nedatorate trebuie îndeplinite următoarele condiții: prestația care a avut loc să fi avut semnificația unei plăți; datoria să nu existe din punct de vedere juridic; plata să fi fost făcută din eroare.

Inexistența absolută sau obiectivă a unui temei al plății face ca și plata să fie nedatorată. Caracterul absolut constă în absența oricărei obligații (spre exemplu, datoria este imaginară, există doar în reprezentarea debitorului, sau datoria a fost anterior stinsă).

Nu este nedatorată o plată efectuată pentru îndeplinirea unei obligații contractuale sau legale. Întrucât, în speță, există un temei al plății efectuate (convenția de eșalonare încheiată între părți), restituirea acesteia nu poate fi decât subsecventă unei cauze de încetare a contractului precum anularea, rezoluțiunea, etc.

Restituirea prestațiilor poate fi definită ca fiind acea obligație ce revine persoanei care a primit o prestație fără să existe o cauză ori în temeiul unei cauze ce a dispărut ulterior, de a înapoia emolumentul prestației către persoana de la care a primit-o.

Deși a invocat plata nedatorată ca temei al restituirii, reclamanta nu a făcut dovada îndeplinirii condițiilor impuse pentru incidența acesteia. Mai mult decât atât, reclamanta nici nu a susținut, nici nu a dovedit că ar fi intervenit vreo altă cauză de restituire dintre cele menționate anterior.

Convenția de eșalonare reprezintă un contract de tranzacție încheiat de părți cu privire la executarea obligațiilor stabilite prin sentința civilă nr. 8884/15.10.2013 pronunțată de Tribunalul București – Secția a VIII-a Conflicte de Muncă și Asigurări Sociale în dosarul nr. 42255/3/2012, părțile urmărind, prin concesi reciprocă, stingerea unui eventual litigiu cu privire la acest aspect și împiedicarea demarării executării silite.

În opinia instanței, nu se poate afirma că tranzacția ar fi fost încheiată cu nerespectarea titlului executoriu, calculul sumei prevăzute în convenția de eșalonare fiind efectuat chiar de oficiul economic al reclamantei, iar reclamanta nu a înțeles să solicite anularea acestei tranzacții.

Nu mai puțin relevant este și faptul că reclamanta avea posibilitatea să solicite unui specialist (expert contabil) efectuarea calculului creanței cuvenite salariatului, anterior exprimării acordului de voință, această posibilitate ținând de atitudinea diligentă pe care trebuie să o manifeste orice persoană în acest sens.

Manifestarea de voință cuprinsă în convenția de eșalonare este așadar valabilă și produce efecte obligatorii pentru ambele părți, conform art. 1270 alin. (1) C.civ.

În condițiile în care părțile nu au prevăzut în convenția încheiată niciun pact comisoriu expres, iar contractul nu a fost desființat prin acordul părților contractante sau printr-o hotărâre judecătorească, partea care și-a executat integral sau parțial prestațiile asumate prin convenție nu este îndreptățită să solicite restituirea acestora.

Împotriva acestei soluții în termen legal, motivat și timbrat a formulat apel reclamanta, criticând sentința civilă nr. 682/19.01.2017 a Judecătoriei Sector 1 București pentru nelegalitate și netemeinicie, solicitând admiterea apelului.

Tribunalul București, în baza art.479 C.pr.civ., a respins ca nefondat apelul prin decizia 2782A/14.09.2017, pentru următoarele considerente:

Convenția de eșalonare încheiată cu intimata-pârâtă reprezintă un contract de tranzacție prin care părțile au înțeles să stabilească modalitatea de executare a obligațiilor stabilite prin sentința civilă ce constituie titlul executoriu, urmărind împiedicarea demarării executării silite.

Ca orice contract, și cel de tranzacție are forță obligatorie pentru părțile care l-au încheiat și, în același timp constituie un temei al plății efectuate de apelanta-reclamanta.

În lipsa sancționării acestei convenții, orice plată efectuată în baza acesteia reprezintă o plată datorată, indiferent de calculele realizate ulterior de apelantă.

Potrivit art. 2267 C.civ. tranzacția este contractul prin care părțile previn sau sting un litigiu, inclusiv în faza de executare silită, prin concesiile sau renunțări reciproce la drepturi ori prin transferul unor drepturi de la una la cealaltă.

Concesiile pe care părțile pot să le prevadă pot consta chiar și în stabilirea unei sume de plată mai mare decât cea menționată în hotărârea judecătorească, urmare a evaluării costurilor totale ale unei eventuale executări silite.

Tribunalul retine ca în lipsa anulării sau rezolvirii contractului de tranzacție, apelanta-reclamanta nu poate pretinde restituirea vreunei sume cu titlu de plata nedatorată, întrucât temeiul plății există.

Împotriva acestei decizii, pronunțată ulterior deciziei anterior menționate a Curții Constituționale a României și care poartă mențiunea „cu drept de recurs” (de unde rezultă implicit opinia tribunalului, în sensul admisibilității acestei căi de atac), reclamanta a declarat recurs.

S-a pus în dezbatere din oficiu excepția de inadmisibilitate a recursului în raport de obiectul litigiului –pretenții mai mici de 1.000.000 lei în materie civilă, litigiul decurgând dintr-o convenție civilă iar nu din fostele raporturi de muncă dintre părți, excepție a cărei rezolvare va fi influențată de modul de soluționare de către Înalta Curte de Casație și Justiție a problemei de drept cu care a fost sesizată.

III. Punctul de vedere al părților cu privire la dezlegarea problemei de drept:

În speță, deși legal citate, părțile nu s-au prezentat în instanță pentru a-și expune punctul de vedere.

Cu toate acestea, absența unui punct de vedere al părților (sau un eventual refuz) în condițiile legalei lor citări nu împiedică sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție cu problema de drept, mai ales că, potrivit art. 520 alin. 10 Noul Cod de Procedură Civilă, acestea au din nou posibilitatea de a-și prezenta punctul de vedere cu privire la chestiunea de

acestea au din nou posibilitatea de a-și prezenta punctul de vedere cu privire la chestiunea de drept supusă judecării după ce li se comunică raportul ce va fi redactat în procedura de soluționare a prezentei sesizări.

IV. Punctul de vedere motivat al completului de judecată:

- 1. redarea normei de drept interne ce urmează a fi supusă dezlegării Înaltei Curți de Casație și Justiție, cu indicarea exactă a actului normativ și materiei de drept căreia se circumscrie problema de drept:**

Constituția României

Art. 147 alin. 4

Deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor.

Noul Cod de procedură civilă:

Art. 27

Legea aplicabilă hotărârilor

Hotărârile rămân supuse căilor de atac, motivelor și termenelor prevăzute de legea sub care a început procesul.

- 2. prezentarea jurisprudenței proprii instanței, a jurisprudenței naționale /a altor state/comunitară/a drepturilor omului apreciate a fi relevantă pentru dezlegarea problemei de drept supuse analizei:**

Decizia nr.369 din 30 mai 2017 a Curții Constituționale a României:

„Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Tița Ochi Albi în Dosarul nr.8388/197/2014 și de Horia Laurențiu Pavel și Eleonora Pavel în Dosarul nr.19417/197/2013 ale Curții de Apel Brașov – Secția civilă și constată că sintagma „precum și în alte cereri evaluabile în bani în valoare de până la 1.000.000 lei inclusiv” cuprinsă în art.XVIII alin.(2) din Legea nr.2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă este neconstituțională. Definitivă și general obligatorie.”

Reținându-se, la paragraful al 33-lea, că „în final, Curtea constată că, efect al constatării neconstituționalității sintagmei „precum și în alte cereri evaluabile în bani în valoare de până la 1.000.000 lei inclusiv”, cuprinse în art.XVIII alin.(2) din Legea nr.2/2013, în condițiile prorogării de la aplicare, până la 1 ianuarie 2019, a dispozițiilor art.483 alin.(2) din Codul de procedură civilă, este acela că, de la data publicării prezentei decizii în Monitorul Oficial al României, urmează a se aplica prevederile art.XVIII alin.(2) din Legea nr.2/2013 în sensul că sunt supuse recursului toate hotărârile pronunțate după publicarea prezentei decizii în Monitorul Oficial al României, în cererile evaluabile în bani, mai puțin cele exceptate după criteriul materiei, prevăzute expres în tezele cuprinse de art.XVIII alin.(2) din Legea nr.2/2013”.

Decizia 3/2018 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept – considerentele de la par. 41 – 43:

„41. În raport cu obiectul pretenției deduse judecării - o cerere evaluabilă în bani cu valoare de până la 200.000 lei - competența materială de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătorei, conform art. 94 pct. 1 lit. k) din Codul de procedură civilă (în speță, Judecătoria Târgu Jiu), iar hotărârea pronunțată în primă instanță la data de 19 decembrie 2016 este supusă numai apelului, astfel cum reiese din dispozițiile art. XVIII alin. (2) din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, cu modificările ulterioare (Legea nr. 2/2013), în forma anterioară publicării Deciziei Curții Constituționale nr. 369 din 30 mai 2017, în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 582 din 20 iulie 2017.

42. În plus, litigiul ce face obiectul dosarului în care a fost formulată sesizarea a fost inițiat pe rolul Judecătorei Târgu Jiu la data de 28 septembrie 2016, astfel încât decizia ce urmează a fi pronunțată de Tribunalul Gorj în soluționarea apelului nu va putea fi supusă recursului, nefiind incidente efectele Deciziei Curții Constituționale nr. 369 din 30 mai 2017, efecte ce privesc hotărârile pronunțate în apel după publicarea în Monitorul Oficial a acestei decizii, însă în litigiile pornite după data de 20 iulie 2017, având în vedere cele statuate de Curtea Constituțională, coroborate în mod necesar cu prevederile art. 27 din Codul de procedură civilă (cu denumirea marginală "Legea aplicabilă hotărârilor"), potrivit cărora: "Hotărârile rămân supuse căilor de atac, motivelor și termenelor prevăzute de legea sub care a început procesul."

43. Concluzia anterioară se impune, întrucât art. 27 din Codul de procedură civilă nu a făcut obiectul controlului de constituționalitate prin menționata decizie, nici direct și nici prin extinderea controlului de constituționalitate aflat la îndemâna instanței de contencios constituțional, în aplicarea prevederilor art. 18 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, cu modificările și completările ulterioare, potrivit cărora: " (1) Dezbaterile are loc în plenul Curții Constituționale, cu participarea judecătorilor Curții, pe baza sesizării, a documentelor și a punctelor de vedere primite, atât asupra prevederilor menționate în sesizare, cât și asupra celor de care, în mod necesar și evident, nu pot fi disociate."

3. punctul de vedere al completului de judecată asupra chestiunii de drept sesizate:

Analizând cu titlu preliminar chestiunea de drept care formează obiectul sesizării și sub rezerva deciziei Înaltei Curți și a dezbaterilor ce se vor purta după reluarea judecării, doi membri ai completului apreciază că dispozițiile 147 alin.4 din Constituție și ale art. 27 NCPC trebuie interpretate în sensul că efectul deciziei nr. 369/2017, de declarare a neconstituționalității sintagmei „în valoare de până la 1.000.000 lei inclusiv”, se va produce, astfel cum arată art. 147 alin.4 din Constituție, „numai pentru viitor”, așadar situațiilor juridice viitoare, iar nu și celor în curs -cu excepția însuși litigiului în care s-a ridicat excepția de neconstituționalitate- în timp ce al treilea membru al completului tinde spre opinia contrară.

În opinia primilor doi membri ai completului, în această materie, „situația juridică” nu este hotărârea judecătorească, privită în mod izolat, ci însuși procesul civil (*lato sensu*), în ansamblul său, având în vedere și opțiunea de principiu a legiuitorului (art. 24, art. 25 alin.1 NCPC), ca întregul proces să fie guvernat de o singură lege, aceea de la data pornirii sale, pentru a asigura respectarea previziunilor și intereselor legitime ale părților litigante. Modificarea regimului căilor de atac pe parcursul unor

litigii concrete, aflate în curs de soluționare, prin adăugarea ori suprimarea unei căi de atac, a unor motive, condiții de admisibilitate etc. este de natură a avantaja, fatalmente, o parte în detrimentul celeilalte, ceea ce rupe echilibrul procesual, egalitatea armelor și afectează, astfel, echitatea procesului, ca drept fundamental reglementat de art. 21 alin.3 din Constituție și de art. 6 par.1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Așadar, numai în aparență conferirea unei căi suplimentare de atac este o soluție favorabilă, ea fiind favorabilă doar părții care a pierdut și defavorabilă părții care a obținut o hotărâre definitivă, în sistemul legii de la data începerii procesului. Totodată, soluția reținută cu valoare de principiu trebuie să fie unitară, indiferent dacă se adaugă ori se suprimă o cale de atac (nefiind, spre exemplu, exclus ca dacă se instituie prea multe căi de atac de reformare succesive, respectiva soluție să fie declarată neconstituțională).

Așadar, chiar dacă se acceptă teza promovată într-una din opiniile doctrinare citate (*supra*, pct. 2), în sensul că efectele deciziilor Curții Constituționale trebuie determinate, potrivit art. 147 alin.4 din Constituție, în mod unitar, pentru toate ramurile de drept și fără a ține seama de diferitele norme de drept tranzitoriu specifice acestora, opinia celor doi membri ai completului consideră că singura exigență constituțională este ca deciziile instanței constituționale să se aplice tuturor situațiilor juridice viitoare (ba chiar se accentuează ideea aplicării doar pentru viitor, prin cuvântul „numai” ce precede sintagma „pentru viitor”), nicidecum celor în curs.

Or, respectarea exigențelor dreptului la un proces echitabil, astfel cum au fost explicate mai sus, implică aplicarea deciziei Curții Constituționale numai cererilor de chemare în judecată formulate după data publicării în Monitorul Oficial nr. 582/20.07.2017 a Deciziei Curții Constituționale nr. 369/30.05.2017, de vreme ce acest moment procesual fixează data începerii procesului (art. 192 NCPC), iar potrivit art. 27 NCPC, hotărârile judecătorești rămân supuse căilor de atac, motivelor și termenelor prevăzute de legea sub care a început procesul.

Totodată, se apreciază că Înalta Curte de Casație și Justiție și celelalte instanțe judecătorești sunt general competente să stabilească efectele în timp ale deciziilor Curții Constituționale în cauzele concrete ce le judecă, din acest punct de vedere considerentele Curții Constituționale având valoare orientativă, iar nu obligatorie pentru instanțele judecătorești. Sunt, desigur, obligatorii considerentele care explică soluția de declarare a neconstituționalității și explică standardele constituționale care trebuie respectate în privința situațiilor juridice viitoare, însă nu sunt obligatorii aprecierile Curții Constituționale asupra manierei concrete în care deciziile sale se vor repercuta asupra cauzelor în curs de judecată. În acest sens, de altfel, Înalta Curte de Casație și Justiție – completul competent pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a statuat prin Decizia nr. 77/6.11.2017, publicată în M.Of. nr. 23/10.01.2018, că nu intră în sfera considerentelor necesare, care explică și justifică soluția adoptată cu privire la excepția de neconstituționalitate, acele considerente prin care instanța constituțională „indică în ce modalitate trebuie făcută aplicarea în timp a efectelor deciziilor sale de către instanțele de judecată în litigii concrete deduse judecării. Aceasta întrucât, aplicarea în timp a unei norme (căreia îi este asimilabilă, după data publicării, și decizia Curții Constituționale, prin valoarea obligatorie și de opozabilitate *erga omnes* pe care o are) intră în sfera de jurisdicție ordinară, cea care dă dezlegare raporturilor litigioase concrete deduse judecării.” (par. 58, precum și par. 54, 59 – 63 din decizie).

Această opinie subliniază că dezlegarea de principiu a chestiunii de drept enunțate nu are ca scop subminarea obligativității deciziei Curții Constituționale, obligativitate care este în afara oricărei discuții (fiind așadar limpede că, pentru viitor, cauza de excludere din sfera recursului prevăzută de art. XVIII alin.2 în considerarea

valorii inferioare pragului de 1 milion lei nu va mai opera), ci realizarea unei interpretări obligatorii asupra unei chestiuni de drept noi și controversate, respectiv maniera în care respectiva decizie produce sau nu efecte (*ratione temporis*) asupra proceselor civile în curs la data publicării deciziei în Monitorul Oficial. Totodată, jurisprudența evocată a instanței supreme, din care rezultă, deja, că instanțele judecătorești, iar nu Curtea Constituțională, sunt competente să realizeze aplicarea în timp a legilor deduse judecății și a deciziilor de admitere pronunțate de Curtea Constituțională nu are valențe conflictuale față de instanța constituțională, ci numai de conturare corectă a sferei competențelor puterii judecătorești, prin raportare la competența specială a instanței de contencios constituțional. Se dă astfel expresie imperativului constituțional al separației și echilibrului puterilor în stat (art. 1 alin.4 din Constituție), care implică respectarea reciprocă a atribuțiilor ce revin puterilor și autorităților statornicite de legea fundamentală.

Obiectul sesizării de față privește numai acele cereri evaluabile în bani având o valoare de până la 1.000.000 lei inclusiv pentru care legea (Codul de procedură civilă ori legile speciale) nu prevede o exceptare de la dreptul la recurs în considerarea naturii cauzei (e.g., cereri formulate de asociațiile de proprietari, litigiile de muncă și asigurări sociale, contestațiile la executare, cereri privitoare la raporturile de vecinătate, evacuări, grănițuiri, obligații de întreținere etc.), aceste exceptări fiind în continuare în vigoare.

În opinia celui alt membru al completului, soluția care se impune este aceea de a interpreta că art. 27 NCPC trebuie interpretat în sensul că efectul deciziei nr. 369/2017, de declarare a neconstituționalității sintagmei „în valoare de până la 1.000.000 lei inclusiv”, se va produce, cu respectarea art. 147 alin.4 din Constituție, pentru viitor, dar imediat, tuturor hotărârilor judecătorești pronunțate ulterior, indiferent de data pornirii procesului.

Argumentele de interpretare pornesc de la împrejurarea că, ridicată excepția într-un dosar în curs de judecată anterior (prin forța lucrurilor) deciziei de neconstituționalitate, o interpretare care ar impune aplicarea deciziei doar proceselor născute ulterior acesteia ar genera fie neaplicarea dispozițiilor Curții Constituționale tocmai în dosarul în care a fost ridicată, fie aplicarea discriminatorie doar în acest dosar, dar nu și în altele aflate în curs și în ipoteza similară a de a fi fost declanșate anterior.

Mai mult, dispozițiile art. 509 pct. 11 NCPC privind cazurile de revizuire impun aplicarea deciziei de neconstituționalitate în cauza în care a fost ridicată excepția, impun tranșarea problemei în sensul aplicabilității imediate a deciziei într-un proces pornit anterior, astfel că nu se justifică o rezolvare diferită a problemei în cazul celorlalte procese aflate în ipoteze similare, art. 27 NCPC urmând a fi interpretat în sensul că nu se întinde și asupra situațiilor generate de declararea neconstituțională a unor texte de lege.

Pentru aceste motive, văzând dispozițiile art. 519 și ale art. 520 alin.2 NCPC,

ÎN NUMELE LEGII,

Dispune sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept:

Dispozițiile art. 147 alin. 4 din Constituție și ale art. 27 NCPC se interpretează în sensul că hotărârile pronunțate în apel ulterior publicării în M.Of. nr. 582/20.07.2017 a

Deciziei Curții Constituționale nr. 369/30.05.2017, dar în cauze a căror valoare nu depășește suma de 1.000.000 lei și care au fost înregistrate pe rolul instanțelor anterior datei publicării deciziei menționate sunt definitive, potrivit art. XVIII alin.2 din Legea nr. 2/2013 ori, dimpotrivă, sunt supuse recursului?

Dispune suspendarea judecării, potrivit art. 520 alin.2 NCPC.

Fără cale de atac.

Pronunțată în ședință publică, azi 21.03.2018.

Președinte,

Judecător,

Judecător,

Grefier

WWW.LUMEAJUSTITIEI.RO